

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної та
науково-педагогічної роботи

Віталій КОБЕЦЬ

« 18 » 20 20 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ**

Факультет економіки і менеджменту

Кафедра фінансів, обліку та підприємництва

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Освітня програма Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Курс II

Ступінь вищої освіти Бакалавр

Форма навчання денна

Херсон 2020-2021 н. р.

Робоча програма навчальної практики для студентів спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність денної форми навчання СВО "Бакалавр".

Розробники: Мохненко А.С., професор, доктор економічних наук
Ковальов В.В., доцент, кандидат економічних наук
кафедра фінансів, обліку та підприємництва

Робоча програма **затверджена** на засіданні кафедри фінансів, обліку та підприємництва

Протокол від "07" вересня 2020 року № 1

Завідувач кафедри

Андрій МОХНЕНКО

1. Вступ

Робоча програма про проходження навчальної практики студентами 2 курсу факультету економіки і менеджменту спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність розроблена у відповідності до Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 8.04.1993 р. №93, Положення про організацію освітнього процесу у Херсонському державному університеті, Положення про проходження економічної практики студентами економічних спеціальностей ХДУ, Наскрісної програми практики студентів 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність та навчального плану підготовки цієї спеціальності.

Робочі програми практики студентів є основним навчально-методичним документом для студентів, керівників практик від університету та баз практики. Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення для одержання потрібного достатнього обсягу практичних знань і умінь. Вона є суттєвою складовою частиною навчального процесу підготовки кадрів економістів.

На першому етапі проходження практики згідно з навчальними планами підготовки економістів на денній формі навчання передбачена навчальна практика.

Компетенції, якими мають володіти студенти-практиканти під час проходження навчальної практики:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК4. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК6. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
- ЗК7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
- ЗК8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК11. Здатність працювати у команді.
- ЗК12. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК13. Здатність працювати автономно.
- ЗК14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності:

ФК1. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

ФК2. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ФК3. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ФК5. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

ФК6. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ФК9. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

ФК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

ФК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причиннонаслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПРН2. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПРН3. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПРН5. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування

ПРН8. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПРН11. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПРН14. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН16. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН17. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПРН20. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН22. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПРН23. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

Важливе значення щодо якості проходження навчальної практики має чітке виконання своїх обов'язків як студентами – практикантами, так і керівниками від баз практики та університету. Основні їх обов'язки приведені нижче.

Студент – практикант зобов'язаний:

- до початку практики одержати від керівника факультетської практики відповідний інструктаж і консультації щодо проходження практики, оформлення необхідних документів і ін.;

- своєчасно прибути на базу практики, про що повідомити керівника факультетської практики або групового керівника на основі виданого індивідуального

завдання скласти план-графік його виконання;

- виконувати правила внутрішнього розпорядку, строго дотримуватись правил техніки безпеки і виробничої санітарії на місці практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмами практики і дорученнями її керівників;
- працювати не менше 6 годин на день;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно підготувати звіт про проходження практики, який повинен складатись з 2-х частин: докладного звіту про проходження практики на 15-20 сторінках друкованого тексту, щоденника практиканта з коротким звітом про проходження практики щодо виконання індивідуального завдання.
- своєчасно скласти залік з практики.

Практика студентів проводиться на базових підприємствах, організаціях і установах, які мають можливості забезпечити виконання затвердженої програми. При наявності цільових замовлень на підготовку спеціаліста місце проходження практики студентом може визначитись підприємством, яке видало таке замовлення.

Студенти можуть самостійно з дозволу керівника навчальної практики факультету підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для реалізації. Проходження практики студентами здійснюється у відповідності з цією програмою та індивідуальними завданнями, а також методичних вказівок керівників безпосередньо на робочому місці.

Від баз практики керівництво практикою студентів здійснюється висококваліфікованими спеціалістами – начальниками або заступниками начальників відділів або провідними спеціалістами по виробничо-економічному плануванню, фінансах і бухгалтерському обліку підприємств, фірм, комерційних банків та інших установ і організацій.

Керівники від баз практики забезпечують практикантам належні умови для виконання програми практики. Вони проводять індивідуальний інструктаж студентів-практикантів, організують ознайомчі екскурсії по базі практики, програми яких передбачають вивчення функцій відповідних підрозділів, характеру їх діяльності, переліку, змісту, порядку виконання окремих видів діяльності і ведення документації, посадових обов'язків персоналу і ін. Керівники від баз практики також видають студентам завдання на виконання певних робіт, що стосуються роботи відділу, де проходить практика, контролюють виконання студентом календарного плану-графіка, правил внутрішнього розпорядку і своєчасно інформують керівника практики від університету про наявні порушення.

Під час практики передбачається проведення системи додаткових занять, групових та індивідуальних консультацій студентам-практикантам.

Конкретні теми занять визначаються специфікою баз практики, та індивідуальними професійними потребами практикантів.

Керівники від баз практики готують відгук-характеристику на практиканта, в якій відображають його відношення до роботи, його знання нормативної бази, готовність до самостійної роботи по спеціальності, а в кінці виставляють оцінку за проходження практики.

Бази практики в особі керівників разом з керівником практики від університету несуть відповідальність за організацію, високу якість і результати проходження практики студентами, в тому числі за створення безпечних умов проходження практики.

Групові керівники практики від університету повинні:

- узгодити порядок проходження практики з керівниками баз практики і перевірити їх готовність до прийому студентів;
- провести індивідуальний інструктаж студентів – практикантів;
- забезпечити практикантам належні умови для виконання програми практики;

- підготувати і видати студентам – практикантам індивідуальні завдання;
- контролювати проходження практики студентами, постійно підтримувати зв'язок з керівниками від баз практики;
- періодично інформувати декана факультету, завідувача кафедри, факультетського керівника про хід практики, вирішувати з ними поточні питання;
- прийняти і оцінити звіти практикантів в складі комісії від факультету;
- дати письмову характеристику на практиканта, в якій відобразити відношення студента до практики, його старанність, дисциплінованість, рівень виконання індивідуального завдання і т.д., з виставленням заліку за проходження практики.

2. Мета і завдання практики

Метою проходження навчальної практики є вивчення та опрацювання інформаційної бази економіко - виробничого напрямку діяльності підприємства в рамках підготовки студентів рівня «Бакалавр» з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, практичне опрацювання питань, що розглядалися під час лекцій та самостійної роботи студентів.

Задачі практики:

- вивчення законодавчих та нормативних актів, що регламентують діяльність господарюючих суб'єктів;
- знайомство з історією провідних підприємств;
- вивчення окремих складових діяльності підприємств;
- отримання знань та способів їх використання в сфері діяльності підприємств;
- ознайомлення з системою звітності на підприємстві;
- формування у студентів практичних навичок обробки інформації, що стосується окремих складових діяльності підприємств.

База практики студентів

Навчальна практика студентів проводиться на базових підприємствах, організаціях і установах, які мають можливості забезпечити виконання затвердженої програми, а також на базі університету, академічного ліцею. При наявності цільових замовлень на підготовку спеціаліста місце проходження практики студентом може визначитись підприємством, яке видало таке замовлення. Проходження практики студентами здійснюється у відповідності з цією програмою та індивідуальними завданнями, а також методичних вказівок безпосередньо на робочому місці.

Графік проведення навчальної практики студентів

Курс	Семестр	Види практики	Тривалість проведення (тижнів)	Термін проведення	База практик	Відповідальний підрозділ
1	2	3	4	5	6	7
2	4	Навчальна	2	10-24 червня 2021 року	- спеціалізовані кредитно-фінансові інститути - провідні підприємства м. Херсон	Кафедра фінансів, обліку та підприємництва

3. Зміст практики

Навчальна практика організовується без відриву від навчання і проводяться на діючих підприємствах, установах, організаціях, а також у структурних підрозділах університету.

Навчальна практика передбачає відвідування та участь студентів у проведенні екскурсій на підприємствах, фірмах, установах та організаціях, безпосередню участь студентів у підготовці та проведенні семінарів, конференцій, конкурсів, «круглих столів» і т.п.

В період проходження практики студенти повинні суворо виконувати правила охорони праці і протипожежної безпеки, що прийняті на базі практики з обов'язковим проходженням інструктажів.

Змістом практики передбачається виконання таких завдань і робіт:

1. Ознайомитись з господарською діяльністю підприємств та основними документами в яких відображені результати господарської діяльності підприємства: балансу та звіту про фінансовий результат.

2. Вивчити організацію діяльності підприємства, ознайомитись з статутом, структурою підприємства, призначенням і функціями окремих структурних підрозділів, чинниками що впливають на діяльність підприємства.

3. Ознайомитись з організацією профільної діяльності підприємства, з видами продукції та послугами, які надає підприємство; визначити основні показники економічної діяльності підприємства.

4. Узагальнити результати аналізування і вивчення профільної діяльності підприємства, зробити висновки.

3.1. Види робіт під час практики

Для одержання повної уяви про базу практики, її структуру, виробничу діяльність, діючу систему управління, взаємодію її окремих підрозділів керівник від бази практики проводить зі студентами ознайомчу екскурсію по базі практики. Можливі конкретні екскурсії на окремі підрозділи для забезпечення виконання студентами індивідуальних завдань. Як варіант, згідно плану проведення практики керівники від бази практики або інші провідні спеціалісти проводять заняття у вигляді лекцій, семінарів і практичних робіт, які розкривають практикантам секрети їх майбутньої спеціальності, перспективи розвитку відповідної бази практики в цілому. Бажано, щоб до звіту студентів про проходження практики були додані проспекти про діяльність бази практики.

Дистанційна форма проходження практики

Карантинні обмеження, надзвичайні ситуації техногенного або природного характеру можуть внести корективи в організацію освітнього процесу. Тому, за рішенням вченої ради, окремі теми освітніх компонентів здобувачі можуть опанувати у дистанційній формі. В цьому випадку використовуються різні технічні засоби комунікації.

Організація навчання за дистанційною формою регламентується як загальнодержавними нормативними документами (Закон України «Про освіту», наказ МОН України від 25.04.2013 № 466 (зі змінами) «Про затвердження Положення про дистанційне навчання»), так і Положенням про дистанційне навчання в ХДУ (наказ ХДУ від 14.02.2014 № 140-Д).

Для забезпечення дистанційного проходження навчальної практики використовуються технології дистанційного навчання, методичні та дидактичні матеріали для самостійної роботи здобувачів.

В умовах дистанційного проходження практики зміст завдань може змінюватися в залежності від режиму та форми роботи бази практики під час карантину. Залікові

заходи проводяться у вигляді онлайн-занять. Звітна документація подається викладачу-керівнику практики в електронному вигляді (на e-mail, Viber або ін.).

Щоденник практики розташовується на Google-диску факультету та заповнюється в електронному вигляді з подальшим його пред'явленням у роздрукованому вигляді.

3.2. Список рекомендованої літератури (навчально-методичні видання)

1. Господарський Кодекс України №21-22, ст.144 зі змінами та доповненнями згідно з № 2592-VI (2592-17) від 07.10.2010// rada.gov.ua
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навчальний посібник / І. М. Бойчик. – К. : Атака, 2018.- 497 с.
3. The Total Money Makeover (2007) by Dave Ramsey <https://www.investopedia.com/financial-edge/1210/5-must-read-finance-books.aspx>
4. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. - 2-ге видання. - К.: Центр учбової літератури, 2018. - 488 с.
5. Денисенко О. О. Економіка промислового підприємства: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів/ О. О. Денисенко. - Донецьк: Новий мир, 2017. — 357с.
6. [The One-Page Financial Plan](https://www.moneyunder30.com/personal-finance-books-that-will-lead-you-to-success) by Carl Richards <https://www.moneyunder30.com/personal-finance-books-that-will-lead-you-to-success>
7. [Think And Grow Rich](https://www.moneyunder30.com/personal-finance-books-that-will-lead-you-to-success) by Napoleon Hill <https://www.moneyunder30.com/personal-finance-books-that-will-lead-you-to-success>
8. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 728 с.
9. Мацибора В. І., Збарський В.К., Мацибора Т.В. Економіка підприємства: Навч. посібник. - К.: Каравела, 2008. - 312 с.
10. Шваб Л. І. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-е вид. - К.: Каравела, 2005. - 568 с.

3.3. Методичні рекомендації

Навчальна практика проводиться в декілька етапів. На першому етапі здійснюється спрощене узагальнення теоретикометодологічних основ концепцій сучасних фінансів, діючої системи управління підприємством, існуючого фінансово-кредитного механізму на підприємстві (банку). На другому етапі відбувається вивчення структури установи, де проводиться практика, його мети і основних завдань, організаційних засад діяльності, нормативно-правової документації, на якій ґрунтується його діяльність. На третьому етапі здобувачі вищої освіти-практикант повинен зосередитися на вивченні основних функцій, професійних вимог до фінансиста. Окрім ознайомлення з професійною діяльністю фахівця з фінансів на практиці, здобувачі б вищої освіти ознайомлюються з типовими посадовими інструкціями для посад адміністративного фахового спрямування. На четвертому етапі відбувається самостійна робота здобувачів вищої освіти під час реалізації того чи іншого конкретного завдання. На п'ятому, заключному, етапі здобувачі вищої освіти підводять підсумки проходження практики з обов'язковим написанням письмового звіту практики

3.4. Питання до заліку

1. Поняття підприємства, цілі і напрямки його діяльності.
2. Правові основи функціонування підприємства.
3. Класифікація підприємств.
4. Структура підприємства.
5. Добровільні та інституційні об'єднання підприємств.
6. Виробнича програма підприємства.
7. Продукція як основний результат діяльності підприємства.
8. Сутність, значення та основні етапи розробки виробничої програми підприємства.

9. Показники виробничої програми.
10. Виробничі фонди підприємства.
11. Класифікація та структура основних фондів.
12. Оцінка основних фондів.
13. Спрацювання, амортизація та відтворення основних фондів.
14. Ефективність відтворення та використання основних фондів.
15. Склад і структура оборотних фондів підприємства.
16. Оборотні кошти і джерела їх формування.
17. Управління (нормування) оборотними коштами.
18. Показники оборотності (ефективності використання) оборотних коштів.
- Напрямки покращення використання оборотних коштів.
19. Нематеріальні ресурси підприємства.
20. Нематеріальні активи підприємства.

4. Форми й методи контролю

Керівники від баз практики та групові керівники від університету здійснюють поточний і підсумковий контроль за виконанням студентами встановленого режиму праці, часу початку та закінчення роботи, якості ведення поточних записів щодо ведення щоденника з практики, виконанням виробничих та індивідуальних завдань. З цією метою групові керівники повинні два рази на тиждень відвідувати бази практики, зустрічатись з керівниками від баз практики і вирішувати всі питання і проблеми, що виникли в період проходження практики. Після закінчення практики і підготовки звіту студенти повинні скласти залік перед комісією факультету.

5. Вимоги до звіту

Студенти-практиканти повинні підготувати звіт про проходження практики на протязі 5 днів після закінчення практики і здати його груповому керівникові. Звіт повинен складатись з 2-х частин: докладного звіту про проходження практики на 10-15 сторінках друкованого тексту і щоденника практиканта з коротким звітом про проходження практики щодо виконання індивідуального завдання.

6. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання результатів виробничої практики визначені на підставі «Порядку оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті» від 07.09.2020 р.

Практика оцінюється окремо за 100-бальною шкалою, за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Шкала оцінювання у ХДУ за ЄКТС

Сума балів /Local grade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/National grade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Для підведення підсумків практики факультетський керівник складає графік захисту звітів щодо проходження практики студентами. Захист проходить у вигляді

складання студентом заліку перед комісією у складі факультетського керівника, групового керівника від кафедри, представника відділу навчально-виробничих практик та працевлаштування під головуванням завідувача фахової кафедри. Результати складання заліків з практики заносяться до екзаменаційної відомості, проставляються в заліковій книжці і в журналі обліку успішності.

Складники загальної оцінки за практику визначає керівник практики від кафедри. Підсумкова оцінка враховує оцінку:

- керівника від бази практики;
- керівника від кафедри;
- презентації здобувачем результатів проходження практики під час захисту звіту;
- відповіді на запитання.

Складові оцінювання виробничої практики

Зміст роботи		Оформлення результатів	Захист звіту	Разом
Оцінка від бази практики	Оцінка керівника практики з фаху			
до 30 балів	до 30 балів	до 20 балів	до 20 балів	100 балів

Кількість балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка ECTS	Рівні прояву критеріїв
90-100	відмінно	A	Всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента застосовувати і творчо використовувати знання, пов'язані з прийняттям самостійних рішень під час виконання завдань у реальних умовах роботи туристичної компанії. Виявлено вміння проводити вивчення і узагальнення досвіду виробничої роботи фахівців, будувати стосунки з робітниками. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи.
82-89	добре	B	Всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента використовувати знання. Виявлено вміння проводити вивчення і узагальнення досвіду виробничої роботи фахівців, будувати стосунки з робітниками. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи.
74-81		C	Всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента застосовувати використовувати знання, пов'язані з прийняттям рішень під час виконання завдань у реальних умовах роботи туристичної компанії, але за допомогою керівника. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи.
64-73	задовільно	D	Всі завдання практики виконано на задовільному рівні, студент застосовує знання з виконання завдань за допомогою керівника. Звіт подано у встановлений термін, але він має недоліки у оформленні.
60-63	задовільно	E	Всі завдання практики виконано на задовільному рівні, студент застосовує знання з виконання завдань за допомогою керівника. Звіт подано із запізненням,

			який містить деякі неточності у структурних елементах та має недоліки у оформленні.
35-59	незадовільно	FX	Завдання практики виконано фрагментарно, студент не може застосовувати знання з виконання завдань. Звіт подано із запізненням, який містить значні неточності у структурних елементах та має недоліки у оформленні.
1-34	незадовільно	F	Завдання практики не виконано.